

АКТИВ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

У **првом разреду** основног образовања и васпитања ученику се описном оценом изражава напредовање у остваривању прописаних циљева и то **кроз следеће технике**:

-Током часа смењују се динамично активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

-Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.)

-Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.)

-Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.)

-Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)

-Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).

-Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

-С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких активности у комуникативним ситуацијама, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Пошто је програм учења страног језика у првом разреду основне школе растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, ово је драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације (нпр. поздрављање наставника на страном језику у учионици, али и ван ње). Такво спонтано успостављање контакта помаже ученицима да се ослободе говорних блокада које могу настати изван услова симулираних у учионици, при сусрету са лицима са другог говорног подручја. То ће, такође, пружити и бројне прилике ученицима да експериментишу са употребом језика, растерећени сваке врсте страха од неуспеха у комуникацији.

Такође се подстиче интеракција са другим ученицима, која се може, као благи вид медијације, реализовати давањем упутстава на матерњем језику (нпр. питај друга или

другарицу како се зове и колико година има, шта воли / не воли да једе, итд; одговори на питања друга / другарице), или увођењем покрета као невербалног средства комуникације.

Потребно је оспособити ученике за комуникативне функције наведене у програму за дати ниво учења.

Описна оцену **самостално** добија ученик који показује висок степен активности и ангажовања у горенаведеним техникама, репродукције обрађених речи и језичких израза ,самостално решавање проблема прилагођених узрасту.

Описну оцену **уз мању помоћ** добија ученик који у довољној мери показује способност ангажовања у горенаведеним техникама, репродукције обрађених речи и језичких израза уз мању помоћ и подршку наставника.

Опсну оцену **уз већу помоћ** добија ученик који није у могућности да оствари знања ни на нивоу препознавања. Репродукцију обрађених речи и израза остварује искључиво уз помоћ наставника.

Важно је да имамо на уму да је, упркос почетном ентузијазму са којим ученици улазе у процес учења страног језика у основној школи, њима то ипак још један у низу обавезних предмета. Стога, на овом нивоу, не можемо да очекујемо да они сами, спонтано, развију интересовање и ентузијазам за учење страног језика. Неопходно је приликом планирања активности имати у виду узраст ученика и њихове индивидуалне карактеристике. Неки ученици су интровертни, неки екстровеертни, уче различитом брзином и на различите начине – свим чулима, имају различите потребе и интересовања. Већина ученика на том узрасту има проблем са пажњом, концентрацијом и памћењем током 45 минута. Часови неком кратком игром загревања која би позитивно утицала на развијање способности пажње, концентрације и памћења, као и да се активности смењују одговарајућим логичним редоследом и да трају од 5 до највише 15 минута.

Од **другог разреда** у наставу енглеског језика уводи се бројчано оцењивање.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају и наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. **Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање.** То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега. **Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиванена редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа.** Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

*Ученик се оцењује **на основу усмене провере** постигнућа које обухватају проверу језичких вештина, усвојеност језичких структура и лексичких садржаја.

*Ученик се оцењује **писменом провером** која је усаглашена са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима.

*Ученик се оцењује и **на основу активности** на часу, залагања и ангажовања како и на часу тако и код куће приликом израде домаћих задатака.

Оцену (5) добија ученик који у потпуности показује изузетну самосталност и висок степен ангажовања, усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура.

-самостално именује појмове из непосредног окружења, а у вези са обрађеним темама, самостално, правилно изговарајући већину гласова.

-самостално одговора на једноставна питања користећи краће конструкције.

-разуме говор и краћи дијалог у вези са обрађеним темама.

-препознаје обрађене речи и језичке конструкције у кратким текстовима (метод текста).

Оцену(4) добија ученик који у великој мери показује изузетну самосталност и висок степен ангажовања, усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура.

- именује већину појмова из непосредног окружења, а у вези са

обрађеним темама, самостално, правилно изговарајући већину гласова.

-зна да одговори на једноставна питања уз мању помоћ

-разуме краћи дијалог уз невербалну комуникацију

-препознаје већину обрађених речи и језичких конструкција у кратким текстовима(метод текста).

Оцену (3) добија ученик који у знатној мери показује усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура и већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима.

-уме да препозна и именује неке појмове из непосредног окружења, а у вези са познатим темама

-уз наставникову помоћ и прилагођен говор разуме краћи дијалог.

-препознаје неке речи у тексту.

Оцену (2) добија ученик који остварује знања на нивоу репродукције, не показује интересовања за учешће у активностима нити ангажовање. Језичке вештине(читање, слушање, говор и писање) остварује искључиво уз помоћ наставника.

Оцену (1) добија ученик који не показује никакво интересовање за учешће у активностима на часу нити ангажовање у изради домаћих задатака. Не остварује знања ни на нивоу препознавања. Не показује способност репродукције и примене.

* Настава страног језика у **трећем и четвртном разреду** основне школе подразумева индуктивно усвајање граматичких и лексичких садржаја, како у усменом, тако и у писаном контексту. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем учења страног језика.

У трећем и четвртном разреду користе се **следећи елементи за оцењивање:**

*Разумевање говора;

- разумевање краћег писаног текста;

- усвојеност лексичких садржаја;

- усвојеност граматичких структура;

- правопис;

*Разумевање писаног језика:

а) уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...)

б) препознавање везе између група слова и гласова

в) одговарање на једноставна питања у вези с текстом - тачно/нетачно, вишеструки избор

г) извршавање прочитаних упутстава и наредби

*Писмено изражавање

а) повезивање гласова и групе слова;

б) замењивање речи цртежом или сликом;

в) проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);

Оцену (5) добија ученик који у потпуности показује изузетну самосталност и висок степен ангажовања, усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура.

- чита познати текст течно са разумевањем

- пише познату лексику са минималним бројем грешака, по диктату или самостално

- разуме предмет и детаље разговора две или више особа о познатим темама

- може да води разговор користећи једноставне језичке конструкције и познату лексику

Оцену (4) добија ученик који у великој мери показује изузетну самосталност и висок степен ангажовања, усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура.

- чита познати текст са мањим грешкама и разумевање већег дела

- пише познату лексику са минималним бројем грешака по диктату

- разуме суштину разговора две или више особа о познатим темама

- одговара на питања користећи једноставне језичке конструкције и познату лексику

Оцену (3) добија ученик који у знатној мери показује усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура и већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима.

- чита познати текст уз наставникову помоћ и разуме суштину прочитаног

- пише једноставније речи и изразе без грешке

- разуме краћи дијалог у спором и разговетном говору

- једноставним речима одговара на питања

- уз подстицај учествује у активностима, одговорно извршава већину задатака

Оцену (2) добија ученик који остварује знања на нивоу репродукције, не показује интересовања за учешће у активностима нити ангажовање. Језичке вештине (читање, слушање, говор и писање) остварује искључиво уз помоћ наставника.

- чита краћи познати текст уз наставникову помоћ

- пише једноставне речи уз помоћ наставника

- разуме суштину краћег дијалога у спором говору

- успева да понови краће реченице и познату лексику

Оцену (1) добија ученик који не показује никакво интересовање за учешће у активностима на часу нити ангажовање у изради домаћих задатака. Не остварује знања ни на нивоу препознавања. Не показује способност репродукције и примене.

Од петог до осмог разреда користе се следећи елементи за оцењивање:

1. У оквиру функционално-прагматичке компетенције оцењују се умеће рецепције (разумевања говора и писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање) као и умеће интеракције и медијације.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

– дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),

– референцијалну (о темама о којима је реч) и

– социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

– од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,

– од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,

– од особина онога ко говори,

– од намера с којима говори,

– од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,

– од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

– присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредреди на друге појединости);

– дужина усменог текста;

– брзина говора;

– јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;

– познавање теме;

– могућност/немогућност поновног слушања и друго.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;
- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским

контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);

– степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

– јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);

– излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)

– Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:

– читањем писаног текста пред публиком;

– спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.

– реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

– размену информација,

– спонтану конверзацију,

– неформалну или формалну дискусију, дебату,

– интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

2. У оквиру **лингвистичке компетенције** оцењују се:

фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка и граматичка знања.

Настава граматике, с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

*Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа које обухватају проверу језичких вештина, усвојеност језичких структура и лексичких садржаја.

*Ученик се оцењује писменом провером која је усаглашена са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима.

*Ученик се оцењује и на основу активности на часу, залагања и ангажовања како и на часу тако и код куће приликом израде домаћих задатака.

Оцену (5) добија ученик који у потпуности показује изузетну самосталност и висок степен ангажовања, усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура. У

потпуности разуме писане и усмене исказе, текстове везане за познате теме, догађаје. Самостално излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), саставља краће текстове од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме. Коректно изговара све гласове у тежим комбинацијама гласова, записује речи с релативном ортографском тачношћу. Самостално користи граматичке елементе и конструкције, начине творбе и флексије именица, глагола и придева.

Оцену (4) добија ученик који у великој мери показује самосталност и висок степен ангажовања, усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура. У великој мери разуме писане и усмене исказе, текстове везане за познате теме, догађаје. Самостално изводи закључке у вези са задатом темом или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), саставља краће текстове од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме. Коректно изговара већину гласова у тежим комбинацијама гласова, записује фреквентне речи с релативном ортографском тачношћу. У великој мери користи граматичке елементе и конструкције, начине творбе и флексије именица, глагола и придева.

Оцену (3) добија ученик који у знатној мери показује усвојеност језичких вештина, лексичких садржаја и језичких структура и већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима. У знатној мери разуме фреквентне речи и изразе везане за познате теме, разуме једноставна упутства и основни смисао текста. Препознаје и користи једноставне граматичке елементе и конструкције.

Оцену (2) добија ученик који остварује знања на нивоу репродукције, не показује велико интересовање за учешће у активностима нити ангажовање. Језичке вештине (читање, слушање, говор и писање) остварује искључиво уз помоћ наставника. Правилно записује познату лексику. Користи елементарне и најфреквентивније речи за обављање основних комуникацијских средстава.

Оцену (1) добија ученик који не показује никакво интересовање за учешће у активностима на часу нити ангажовање у изради домаћих задатака. Не остварује знања ни на нивоу препознавања. Не показује способност репродукције и примене.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ПИСАНИХ ЗАДАТАКА

одлична оцена - 86% - 100%

врло добра оцена - 70% - 85%

добра оцена - 50% - 69%

довољна оцена - 30% - 49%

недовољна оцена - испод 30%